
МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости Божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ,

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ ДРЖАВНИ СОВЕТ
РЕШИО, И ДА СМО МИ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО:

ЗАКОН

О устројству војске.

УВОДНА ПОЊАТИЈА.

§. 1.

Војска је одбрана отечества и подпора законитости.
Војска се дели на стојећу и народњу.

§. 2.

Војска се сматра да је у редовном стању, док књаз, на
предлог војеног министра, а по саслушању министерског савета,
указом не огласи, да се поставља у изванредно стање.

По томе снага војске мења се у толико, у колико постоји једно или друго од та два стања.

§. 3.

Књаз је поглавар војске. Он указом опредељује начин, на који се имају образовати баталиони, ескадрони и батерије, и наређује све, што вештество овог устројења не мења а односи се на образовање и обучавање војске. Број војске сваке струке опредељава се према потреби годишњим буџетом.

§. 4.

Министар војени командује војски за књаза и у име књаза. Као министар одговоран, он и администратира војском и прописује сва правила, која су природе чисто административне.

ЧАСТ ПРВА.

О стојећој војски.

ГЛАВА ПРВА.

а.) О разним родовима оружја који сачињавају стојећу војску.

§. 5.

Стојећа војска дели се на 4 струке или 4 рода оружја, т. ј.

- на Пехоту,
- „ Кавалерију,
- „ Артиљерију,
- „ Жандармерију.

Војници прва три рода стојеће војске служиће три године; а за жандармерију важи постојећи закон.

§. 6.

Досадања генерал-штабна и инџинирска струка укида се, а у место тога установљава се штабна струка, из које ће се

узимати главни персонал како штабова тако и канцеларија војеног министарства.

Овој струци припада:

1. Вођење штабски канцелариски послова.
2. Занимање обштим предметима пољске службе, као н. пр. разношењем заповести, рекогносцирањама и крокирањама, намештањем логора, амбуланца, магацина и т. п.
3. Трасирање и грађење утврђења сваког рода, и у обште удешавање свију средстава художествене одбране.
4. Управљање војено-економне администрације.
5. Дужност аудиторска при војеним судовима.

§. 7.

Пехота састојаће се из баталиона, кавалерија из ескадрона и она ће бити по начину зване лаке кавалерије оружана и одевена. А артиљериске трупе састојаће се из:

- Батерија пољски,
- Батерија брдски,
- Чета лабораторијски, и
- Чета понтоњерски.

§. 8.

Жандармерија подпадаће под војено министарство за све, што се односи на тактично образовање, чисто војено обучавање, одевање и наоружање; а у свему осталом, због природе разни јавни служби, за које је заведена, стоји под министарством унутрашњи дела.

б.) О началнику и штабу стојеће војске.

§. 9.

Трупе стојећег воинства подпадају под команду једног полковника началника стојеће војске, који ће припадљати обште штабној струци.

§. 10.

Штаб стојеће војске састоји се из:

1. Началника стојеће војске, који стоји под непосредним налозима и заповестима војеног министра.
2. Једног вишег официра, као шефа канцеларије.
3. Једног аудитора.
4. Једног свештеника коме ће се придодати један поднаредник као његов ђак.
5. Потребног броја официра, наредника и поднаредника, као канцеларијског персонала.

Један од ови официра врши дужност ађутанта началника стојеће војске.

§. 11.

У круг дужности началника спада поглавито, да се стара о извршењу прописаних правила о стојећој војсци, коју он командира. Њему припада старање о војено-полицајном реду у војсци, и наређивању гарнизоне службе, примање известија дежурни официра и давање рапорта војеном министру, издавање дневних наредба.

Његовом штабу припада: 1. уписивање и исписивање војника по прописаним правилима, 2. обдржавање званичне преписке с дотичним властима, како по потреби војника с њиховим фамилијама, тако и уобште по званичним изискивањима.

§. 12.

Штаб стоји у преписци не само са свима војеним властима, него у колико потребе војника и њихова одношења према њиховим фамилијама изискују, такође и са окружним началничествама и судовима.

§. 13.

Началник говори и ради званично у своје име.

§. 14.

Началник може у фронтовој војсци производити сходно прописаним правилима, у чинове до наредника. А за чинове наредника, он ће предлагати најспособнија лица на одобрење војеном министру.

За кривице началник може млађе и старије поднареднике лишавати чиновом, сходно дисциплинарном закону, а за нареднике предлагаће војеном министру.

§. 15.

За четне командире, командире ескадрона, ађутанте и провијант-кемесара, началник ће предлагати лица војеном министру ради потврђења, но официре по четима и ескадронима, началник штаба може и сам распоређивати, и из једне чете у другу или из једног баталиона у други, или из ескадрона у ескадрон премештати, имајући само увек о томе известити војеног министра.

§. 16.

За чинове подпоручика, началник ће чинити избор међу најспособнијим наредницима, и такви ће подносити војеном министру, који ће пошто расмотри кондуитне листе свију наредника и препоруке учињене му од окружни началника за нареднике, који се при народној војсци налазе, или се иначе код које војене власти буду налазили, чинити коначни избор и предлагати књазу ради највишег наименовања.

§. 17.

Началник ће при одпуштању из службе војника због инокоштине или они, који рок војене службе одслуже, или који за исту постану неспособни, војеног министра о томе извештавати, с назначењем узрока, зашто је кога војника одпустио.

§. 18.

Началник одговара за неизвршивање свију правила личући се службе полиције и дисциплине, без да сме сам наређивати какову измену, или трпити да се неиспуњавају прописана правила.

§. 19.

Началник ће често прегледати протоколе почастни наредба и осведочавати се, да нема што у наредби, што би уредбама и прописима виши власти противно било.

§. 20.

Началник ће чешће посећавати касарне, војене болнице и друга њему подчињена војена зданија и обраћаће пажњу на то, да ли су војници у болницама удобно смештени, да ли је чистота довољна у собама, кујнама, авлијама и околини, да ли је војничка рана добра, и да ли се у обште сва правила полицајно-санитетска тачно набљудавају; и упућиваће официре да и они највећу пажњу на то увек обраћају.

§. 21.

Началник ће почешће присуствовати при учењима и маневрима, настајаваће да обучавање буде по пропису, да официри и подофицири добро познају дужности своје службе; да се рекрути разумно руководе, и тако, да се могу брзо увести у редове, пазећи строго на прописане постепености обучавања.

§. 22.

Началник ће наређивати обданичке маршеве, по дужан ће бити свагда предходно о томе известити војеног министра.

§. 23.

Началник ће мотрити, да одело официра, под-официра, и војника буде сходно пропису и једнообразно, чисто и добро чувано.

§. 24.

Началник ће особито пазити, да се казни праведно и сходно закону одређују, и ако су оне учестане, истраживаће узроке тога и стараће се да их уклони. Он ће давати сваком приликом осетити официрима и подофицирима да се родитељским надзором и саветима, добрим примером и правичним употреблењем власти, лакше предупредују код војника погрешке, и на јачи темељ дисциплина поставља, него што би се то могло достићи многим и строгим казнима, и мотриће да се нико неудаљава од прописани правила о казнима. Он ће назначавати министру она оделења војске, у којима су погрешке у мањем броју и од мање важности, као и она у којима се погрешке и казни нагомилавају. Исто тако дужан ће бити на концу свака три месеца подносити војеноме министру изводе протокола о казнима.

§. 25.

Ако би официри, под-официри, или војници имали да какве молбе или приметбе учине, било за одело, које неби прописом одређено време издржало, било за рану, било за рђаво поступање, началник ће то најбрижљивије испитивати и по важности предмета о томе своја известија министру подносити.

§. 26.

Началник ће чинити свакога месеца кратку смотру за сва војничка лица, а сваки три месеца подробну смотру војнички ствари под њиме стојеће војске. Независно од ови редовни смотра, он може такове и ванредно чинити, кад год буде то за нужно нашао. О свакој смотри мора началник достављати нарочито известије војеном министру.

§. 27.

Шеф канцеларије дужан ће бити руководити како канцеларијске послове у обште, тако и рачуноводство, за које ће бити одговоран началнику.

Потребни број официра, који ће војени министар по предлогу началника, према потреби, штабу у помоћ одређивати, помагаће у предпоменутих пословима шефа канцеларије.

Дужност аудитора војеног определиће се подробно у војно-судском законику.

Свештеник имаће по правилима и прописима православне цркве извршивати сва свештеничка чиновничка пристојанства при стојећој једи.

в.) О струци болница војени.

§. 28.

Струке болничке задатак је; имати у преправности све што је потребно за лечење болујући или рањени војника.

Заведња која припадају овој струци јесу:

1. Болнице.
2. Сместитште за болничне приборе и лекове.

§. 29.

Болнице деле се на сталне и привремене.

Сталне су болнице оне, које већ постоје у Београду и Крагујевцу.

Под привременим болницама разуму се оне, које би се изванредно образовати имале, у случају сакупљања трупа.

Сместитшта за приборе и за лекове имају ту цел, да у редовном стању одговарају потребама стални болница и да издржавају резерву, намењену за устројење пољске лекарске службе на изванредне случајеве.

§. 30.

На предлог војеног министра књаз указом наређује распоред дотични места по унутрашњости, где ће се различна заведења војени болница смештати, према броју трупа и према околностима.

§. 31.

Персонал струке војени болница састоји се из
лекара и апотекара,
комисара,
болничара.

У свакој болници болничари стоје под непосредном управом једног официра, који је комисар болнице, и који ће дисциплинарни ред држати и економну струку руководити. Ови се послови у корист службе имају одвоити од чисто лекарске струке. Комисар не може се мешати у ствари, које чисто лекарској струци припадају, као што се ни лекари у ствари дисциплине и економије не могу мешати.

§. 32.

Лекарска се струка дели на 3 гране, т. ј. на чисто лекарску, на хирургичку и на апотекарску.

У свакој од те три гране постепена подчињеност одређује се овако:

1. Помоћник (лекарски, хирургички, апотекарски).
2. Лекар, хирург, апотекар.
3. Главни лекар, главни хирург.

Помоћници деле се на две класе, од који друга одговара чину подпоручика а прва чину поручика.

Лекари, хирурзи, апотекари деле се исто тако на две класе, од који друга одговара чину капетана II. класе, а прва чину капетана I. класе.

Главни лекари, а тако главни хирурзи деле се на две класе, од који друга одговара чину мајора, а прва чину подполковника.

Свака од ови класа има у шпитаљској служби власт и сва права, која припадају одговарајућем јој чину по војеној постепености подчињености у чиновима. По томе, у лекарској струци нема чиновна.

Свакој од ови класа даваће се почест војена према од-
ајућем чину.

§. 33.

Лекари и хирурзи деле се по трупама и по болницама.
Главни лекари и главни хирурзи могу само болницама,
кад трупама принадлежати.

§. 34.

Комисара болнице, који стоји под налозима и надзором
мног оделења министарства војеног, дужност ће бити:

Рану и остале потребе, као дрва, сламу, даске и т. п. све
ог квалитета и у довољној количини свагда у приправности
и, и све ово од квара и пропасти чувати. Он ће у своје
е, по гласу цедуља од лекара издати, вопросне потребе,
треба, сам собом издавати, о примању и издавању точан
и држати, као и све рачуне и протоколе у економију
ице спадајуће, водити, на кување, прање, чистоћу бол-
мотрити, прибором болнице руковати, исти брижљиво
ти и т. п.

§. 35.

Болничари рекрутирају се из добровољника, но ако се
ебни број неможе подмити самим добровољницима, до-
аваће се људима, одређеним између војника ма ком роду
вја принадлежећи.

Болничари распоређују се по оделењима између свију
ница: за свако оделење број момака опредељује се годиш-
буџетима, по потребама службе, рачунајући по једног
ничара на 10. до 12. болестника, од који ће се колико
е нужно за апотеку, магацин, кујну и т. п. употребљавати.

§. 36.

Болничари деле се на:

Више болничаре } поднареднике,
капларе.

и

Ниже болничаре } редове I. класе,
редове II. класе.

После 6 месеци службе у болници, редови II. класе, може
бити премештен из II. у I. класу, може добити чин каплара,
пошто је служио 6 месеци као редов I. класе, а чин подна-
редника, пошто је протекло 6. месеци, од како је добио чин
каплара. На предлог комисара болнице, министар наименује
капларе и редове I. класе и нареднике.

§. 37.

Вишим и нижим болничарима у дужности је да врше
службу код болесника, а такође и све унутрашње послове,
које им одређује комисар, под кога непосредном управом
они стоје.

Особита је дужност виши болничара, да надзиравају
службе болнични оделења, да присуствују при лекарским ви-
зитама и раздавању јела, лекова и пр. и да често и дању и
ноћу посећују собе болесника.

Број нижи болничара за дежурство потребних, опре-
дељује сваки дан комисар по мњенију лекара или хирурга
болнице.

§. 38.

Као војници, болничари ће се одевати, наоружати и обу-
чавати по пешачком начину и по могућству стражариће код
болнице. По себи се разуме, да су они подвргнути свима
војеним законима, уредбама и правилама о дисциплини, испи-
сивању, на ново уписивању, и да уживају сва права, која
закон обезбеђује војницима који у служби онеспособе.

ГЛАВА ДРУГА.

О чиновницима и о производству на исте.

§. 39.

Војени постепени чиновни јесу:

1. Каплар,
2. Поднаредник,
3. Наредник,
4. Подпоручик,
5. Поручик,
6. Капетан,
7. Мајор,
8. Подполковник,
9. Полковник.

Под обштим именом „под-официра“ разуму се наредници и поднаредници.

Под обштим именом „официра“ разуму се: подпоручици, поручици и капетани.

Под обштим именом „виши официра“ разуму се мајори, подполковници и полковници.

Чин капетански, дели се на две класе, на прву и другу класу.

§. 40.

Нико не може бити каплар, ако није служио 6 месеци као прост војник. Нико не може бити поднаредник, ако није као каплар, ни наредник ако није као поднаредник служио 6 месеци. Тако исто нико не може бити подпоручик, ако није 18-ту годину навршио, и ако није најмање 2 године служио у нижим чиновима.

Нико се не може произвести за поручика, ако није служио 2 године у чину подпоручика, за капетана, ако није

служио најмање 3 године у чину поручика, за мајора, ако није служио 4 године у чину капетанском, и није капетан I. класе, а за подполковника, ако није служио 3 године у чину мајорском, за полковника, ако није служио 2 године као подполковник.

Но и кад официр одслужи прописано време у једном чину, производство у виши чин неће се никад чипити докле небуде то изискивала права потреба у интересу државне службе, па ма које време да је прошло од истечења времена, за које официр у једном чину по закону остати мора.

§. 41.

У изванредном стању, може се до половине умањити горенаведено време, које се захтева да би ко могао бити произведен из једног чина у други.

Без икаквог призрења на време у једноме чину проведено, може се ко у изванредном стању произвести у виши чин због каквог одличног дела, наредбом војске обнародованог.

§. 42.

Производство у официрске чиновне, упражњава се на два начина: 1., по књажевом избору, т. ј. по већој способности; 2., по старешинству, и то по следујућим размерима.

Сви се чиновни подпоручика дају по избору.

Половина чиновна поручика, даје се по избору, а половина по старешинству у рангу.

Две се трећине капетански чиновна дају по избору, а једна трећина по старешинству у рангу.

Сви се чиновни, виши од капетанског чина, дају по избору.

а.) О производству по старешинству.

§. 43.

Никакав официр неће бити произведен по старешинству, ако није у дејствителној војеној служби.

Официр казњен удаљењем од званија сходно §. 29. дисциплинарног закона, докле је удаљен од своје дужности, нема право на производство, које му следује по старешинству у рангу; но то производство даје се ономе официру, који је за њим старији у рангу.

§. 44.

Производство по старешинству даје се официру најстаријем у непосредном нижем чину. Право официра за ово производство опредељује се општом ранглистом дотичног рода оружја.

Та ранглиста садржава све официре од истог рода оружја; они су на њој редом по чину и по рангу старешинства у чину написани.

Ово се старешинство рачуна од оног дана кад је указ изашо, одбијајући (ако има места) време, за које је био у име казни удаљен од своје дужности.

б.) О производству по избору.

§. 45.

Нико нема права на производство по избору, ако није у дјелствителној служби, и ако није уписан на нарочитом списку, који се има сваке године састављати.

Тај списак садржаваће за све родове оружја, сваки за себе, само најспособније официре као кандидате за производство. Њега ће сачињавати сваке године с концем месеца Октобра једна комисија, састављена из свију војени началника, сходно прописима и настављењима која ће војени министар о том издати.

§. 46.

При састављању свакогодишњег списка, списак пређашње године служиће само као упућење и објаснење за списак, који се има обновити.

У случају чрезвичайни услуга, министар војени имаће право завести сам у тај списак официре, који би ту награду заслуживали, а такође имаће и право избрисати оне, који би се рђавим владањем недостојни показали овог одличја. Свака казни за рђаво владање доноси то следство, да се официр избрише из списка оне године за производство по избору.

Свакогодишњи списак служиће за сва редом по размерима §. 42. прописана производства по избору, која се имају чинити од 1. Новембра једне, па до 30. Октобра друге године.

§. 47.

Кад правитељство по потреби и нахођењу своје пошаље ког официра или нижег реда војника у страну државу, ради војеног научног изображења, или ради практичног упражења у вештини којој војничкој; то ће свако таково војено лице за време на страни проведено, задржати своја права на производство, као и остали који нису на страни.

Ово исто важи и за оне официре, који се по каквом послу на дуже време пошаљу у страну државу.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О стању официрском и о разним положењима официра.

а.) О чину официрском.

§. 48.

Књаз сам подарује чин, и официр га не може изгубити осим из узрока следујући:

1. Оставком од Књаза одобреном, ако му се изреком у акту књажеском незадржи имајући карактер.
2. Пресудом војеног суда.
3. Пресудом грађанског суда на казни, које доносе губитак грађанске чести.
4. Кад буде осуђен за иступлење безчестеће.

б.) О разним положењима официра.

§. 49.

Положења официра јесу:

Дејствителност,
Недејствителност,
Расположење,
Покој.

а., Дејствителност је положење официра, који има званије и испуњава га.

б., Недејствителност је положење официра, удаљеног од званија: 1., због привремене телесне неспособности, 2., у име дисциплинарне казни.

в., Расположење је положење официра без званија, због укидања званија. Но и осим тога, на расположење може се ставити официр указом књажеским, на предлог војеног министра, а по саслушању министарског савета.

г. Покој је стање официра у грађански живот повраћеног, е уживањем припадајуће му пензије.

Стављање у недејствителност због привремене телесне неспособности, чини се само решењем Књаза, на предлог војеног министра.

У положењу како недејствителности због привремене телесне неспособности, тако и расположења, официри вуку плате онолико, колико и грађански чиновници, кад су на расположењу. Стање расположења може трајати до три године.

При одређивању пензије одбија се од година службе оно време у недејствителности проведено, на које је официр за казни по закону осуђен. Но ако је официр постављен у недејствителност због привремене телесне неспособности, или на расположење, њему се неодбија при одређивању пензије оно време у недејствителности проведено, него се одбија само у смотрењу права на производство по старешинству.

ГЛАВА ЧЕТВРТА.

О пензији официра.

§. 50.

Свима се официрима пензија одређује по ономе размеру, који је законом за чиновнике грађанског реда назначен.

§. 51.

Осакаћења, која су тешка и неизлечима, и која произлазе из несрећа у извршавању службе претрпљени, дају официрима право на пензију, па ма да нису 10 година у служби провели, у коме случају рачуна им се подпуно 10 година службе, без призрења колико су мање од 10 година служили.

Исто право официри имају и у случају телесни неспособности, кад су ове тешке и неизлечиме, и кад се докаже да произлазе из труда и штрапаца у воједној служби учињени.

Узроци, природа и следства, како осакаћења тако и телесни неспособности, које дају право на пензију, доказиваће се по начину и правилама, која ће министар војени прописати.

§. 52.

Кад осакаћења и телесне неспособности, које из горепоменути узрока произлазе, проузрокују слепоту, одсечење или сав губитак употреблења једног или више удова тела, онда официри добијају за пензију половину плате, ма да су служили мање од 15 година.

А они официри који би служили више од 15 година, а на овај начин били би осакаћени, добијаће поред пензије, принадежеће им по годинама службе, и повишицу пензије, са 25%.

§. 53.

Пензија одређује се по чину, који има официр кад се у покој поставља.

За оне што у овом закону у смотрењу пензије официра неби наређено било, важи обшти закон о стављању у покој свију чиновника.

§. 54.

Официр, који је у дејствителности служио 10 година у оном истом чину, у ком се налази кад се поставља у покој, добиће пензију непосредно вишег чина.

У сваком случају, дакле и кад нема официр 10 година службе, проведене у истом чину, кљаз може при стављању официра у пензију дати му печастну титулу већег чина, по то бива без сваког уплива на пензију.

ГЛАВА ПЕТА.

О осигурању ужитка за војнике нижег реда, који су онеспособили.

§. 55.

Посредством инвалидског фонда осигурава се ужитак опи војника нижег реда, који у војеној служби осакате, или по дуговременом служењу изнемогну.

§. 56.

Ово право на ужитак имају војници нижег реда, почињући од простог војника па до наредника закључно.

§. 57.

Ужитак дели се на две класе и то:

а.) На војнике, који су сасвим неспособни за даљу службу и привређење, и који се по томе имају штедити од сваке службе.

б.) На оне, који су за тешке војничке службе онеспособили али у лаким службама могу држави још привређивати, и који ће се по томе употребити на лаке службе при гарнизонима, у војеним заведењима, или иначе где правителство према својој потреби и њиној способности за добро нађе.

§. 58.

Благодјејаније овог ужитка састојаће се за обе класе војника:

а.) У раани, квартиру, огреву, осветлењу, оделу, обући, пребуки и постелничним стварима, које ће се све давати у натури, само онима, који у инвалидском или у ма ком другом војеном правителственом заведењу живили буду. А онима, који неће живити у поменутиим заведењима, и којима ће се места пребивања свакад одредити, даваће се накнада у новцу у име раане, квартира, огрева и осветлења по 40 гр. порески месечно, или 480 гроша порески годишње.

б.) У безплатним лековима и неги лекарској, подпуно онако као да су у дејствителној служби.

в.) У плати, која ће се за сваког војника према годинама његове службе опредељавати по овом размеру.

За први 10 година дејствителне службе, рачунајући ову од дана, кад је заклетву на заставу положио, даваће се војнику који је онеспособио 60% процента од пре уживане плате, и за сваку даљу дејствително изслужену годину јошт по 2 процената више, тако, да сваки за навршени 30 година службе, добије подпуну пређашњу плату.

Онима пак који спадају у другу класу, ако неби од своје службе добијали плате онолико, колико би им на године њиове службе принадало према горњем ресположењу, измириће се из државне касе онолико колико у томе недостаје.

ГЛАВА ШЕСТА.

О плати, додатцима, плати по званијама и повишици, која се даје нижим чиновима, и простим војницима према понављаним роновима службе.

§. 59.

Плата се војена дели на две части: на систематичну плату, по којој се опредељује пензија, и на додатак, који се даје на чинове неки родова оружја, или на гдекоја званија, но који никако неулази у рачун при одређивању пензије.

§. 60.

Плата и додатци опредељују се као што следујући табеларни преглед објасњава.

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД.

Ч и н о в и.	СИСТЕМАТИЧ- НА ПЛАТА ЗА СВЕ РОДОВЕ ОРУЖЈА	ДОДАТАК НА ЧИН ПО РОДУ ОРУЖЈА.			П р и м е т б а.
		АРТИЉЕР. И ШТАВ- НИМ ОФИ- ЦИРМА.	КАВА- ЛЕРИЈИ	ПЕША- ЦИМА.	
		Г О Д И Ш Њ Е			
У ПОРЕСКИМ ГРОШЕВИМА.					
Полковник	13.200	1.200	600	”	1. Они официри без разлике чина и оружја, који су до ступања у живот овог закона ужи-вали већу система-тичну плату него што им се овим законом опредељу-је, уживаће ту пла-ту и додатак уз плату и у напредак догле, док у виши чин неопстуне, у ком би и већу си-стематичну плату добили, него што су до овог закона имали.
Подполковник	10.800	1.200	600	”	
Мајор	9.600	1.200	600	”	
Капет. I. кл.	6.600	1.200	600	”	
” II. ”	5.400	1.200	600	”	
Поручик	4.560	840	240	”	
Подпоручик	3.600	600	360	”	
Штас-добош.	1.008	”	”	”	
” значар	1.008	144	144	”	
Наредник	1.008	144	72	”	
Поднаредник	432	144	72	”	
Каплар фајер.	260	100	”	”	
Каплар	192	48	24	”	
Редови	120	I кл. 84 II. ” 48	24	”	
Добошар	144	”	”	”	2. Сва она, при стојећој војсци слу-жећа лица, која имају степености одговарајуће воје-ним чиновима, ужи-ваће овим законом определене систе-матичне плате без додатка по чину који одговара сте-пености, на коју је које лице постав-љено.
Значар I. кл.	600	120	264	”	
” II. кл.	144	48	144	”	
Табурмажор	2.160	”	”	”	
I. кл.	1.728	”	”	”	
Вандош II. ”	1.152	”	”	”	
III. ”	864	”	”	”	
IV. ”	432	”	”	”	
V. ”	144	”	”	”	
Болнич. под.	1.080	”	”	”	
” капл.	432	”	”	”	
” I. ” кл.	240	”	”	”	
” II. ” кл.	144	”	”	”	

§. 61.

Под-официрима и простим војницима, даваће се према поновљеним роковима војене службе повишица по гласу приложеног образаца.

П О В И Ш Е Њ Е

ПЛАТЕ ВОЈНИЦИМА СЛУЖЕТИМ НА II, III, И IV. РОКУ.

Наименовање.	РЕДОВИМ И КАПЛАРИМА.		ПОД-ОФИЦИРИМА.			
	ДНЕВНО	МЕСЕЧНО	ДНЕВНО	МЕСЕЧНО		
	П О Р Е С К И					
	ПАРА	ГРОШ.	ПАРА	ПАРА	ГРОШ.	ПАРА
1. На II. року	4	3	„	6	4	20
2. „ III. „	6	4	20	8	6	„
3. „ IV. „	8	6	„	12	9	„

§. 62.

Замењеници немају право на благодјејање ове повишице, док се по одслужењу рока на ново као својевољци не упишу.

ДРУГА ЧАСТ.

О народној војсци.

ОБШТИ ОСНОВИ.

§. 63.

Народна војска, нарочито за одбрану земље заведена, састоји се из свију Срба, рачунајући људе од 20-те до 50-те године закључно.

Само министри, државни советници, судије и свештена лица и они за које се званично и прописаним путем признало, да су сасвим неспособни за војничку службу због слабости састава телесног, изузимају се од ове обвезности, као и они за које војени министар у споразумлењу са осталим министрима, или због званичне њихове дужности, или из други оправдавајући узрока тако нареди.

§. 64.

Војска ће бити подељена на две класе. Прва има бити у свако време готова, по и друга тако спремна да се у случају потребе на прву заповест одзове.

§. 65.

Прва класа не може већа бити од четврте части мушки глава од 20-те до 50-те године. Књаз одређује сваке године, колики ће број прву класу сачињавати.

У ову класу имају се узимати најпре најмлађа лица.

ГЛАВА ПРВА.

О регрутацији.

§. 66.

Рекрутирање народни војника чиниће се у почетку сваке године заједно са регрутацијом стојећег војинства, и то по правилима, која ће војени министар прописати. Овај посао, према околностима, има бити свршен најдаље до 1. Априла.

§. 67.

Министер унутрашњи дела и министер војени у споразумлењу наређује, сваки за оно што се кога тиче, да рекрутне комисије одпочну радити у своим дотичним окружијама.

У сваком ће окружију бити по једна комисија, састојећа се из:

Дотичног началника срезког,
Окружног официра,
Окружног лекара и
Деловодитеља.

Министер војени, у споразумлењу са министром унутрашњи дела, опредељује особеним прописима како има та комисија да поступа.

§. 68.

Да би број људи у првој класи остао онолики колики је за коју годину опредељен, и да би у истој класи свагда остали најмлађи људи, рекрутна комисија прегледаће спискове сваке године, и у њих додавати оне, који су дорастли, а раван број броју приновљени од најстарији преводиће у другу класу, као што ће оне, који су навршили педесету годину, из спискова исписивати.

§. 69.

На предлог дотични министра, министер војени може разрешити за известно време од обвезаности упражнења (екзецира и маневра), оне званичнике, од ког му драго рода, који би послови због тога уштрб трпили.

§. 70.

За привремено ослобођавање други грађана од упражњавања војени, у случају потребе, као и решавање о уместности и неуместности извињавајући узрока одсутства, министер војени, по сагласију министерског савета, прописаће што је потребно.

ГЛАВА ДРУГА.

О образовању војске.

§. 71.

Народна војска састоји се из пешака, коњаника, топџија, пионера и коморџија.

§. 72.

За образовање родова оружја, узимаће се онолико, колико потреба показала буде, да коњаника, топџија и коморџија спрема пешака образовати треба.

Одношење једног рода оружја према другом, одређује Књаз по предлогу војеног министра.

За топџије народне војске узимаће се житељи из вароши тако: да ће једна варош, по броју житеља, образовати једну част читаву, или више батерија; а из оближњи села дотичног окруја, допуњаваће се број у колико се за нужно нађе.

§. 73.

Пешаци образују се у обштинске чете, које сабрране по срезовима, образују среске баталионе, а сви сабррани по окружијама образују легије.

§. 74.

Где обштина буде тако слаба, да не може образовати сама за себе чету од 64 до 112 људи, или доста јака, да узоже дати више него једну чету од 112 људи, то ће се узајмно једна и то најближа обштина попунити средством друге. Људи из једног истог среза састављаће само за себе по један или више баталиона, образовани из 8 чета.

Кад се скупи баталион, чете се по броју изравнају, премештајући људе из једне чете у другу.

Баталиони истога окружија састављаће по једну или више легија, образовани из најмање 2 а највише 4 баталиона.

§. 75.

Коњаници ће се првенствено попуњавати из војника народне војске, који се за ту струку оружја пријаве. Они ће састављати срезке чете, и сабрани по окружијама, образоваће легијске ескадроне.

§. 76.

Ради олакшања пионерског обучавања, које припада инципирима грађевинске струке, узимаће се као топције између житеља из вароша и из оближни села дотичног окружија тако, да за једно исто окружије образују једну легијску чету од 65—100 људи износећу.

У Београду, у место пионерске чете, образоваће се једна особена чета, названа „пожарна чета” искључно састављена из занатлија, као : зидара, дунђера, ковача, тишлера, и т. н. Нарочити је задатак те чете гашење пожара.

§. 77.

Коморције образоваће се из они житеља, који држе коње боље за товарење но за јашење, који су иначе вешти путовима и товарењу. Сваки коморција дужан је коња и самар држати у добром стању, како би могао у свако доба поћи на први позив.

Рачуна се по један коморција, на сваки 10 људи пешачки или топцијски, на сваки 5 коњаника или пионера.

§. 78.

Тако образована народна војска из легија пешака, из легијске кавалерије и артилерије, која ће се према потреби сходно §. 72. устројавати, из 16 пионерски чета, из једне пожарне чете за варош Београд и најпосле из коморција биће за сад подељена у 6 војени кругова, или инспектората по слеђујућем :

1. *Дрино-Савски* круг, састојећи се из окружија :

Шабачког,
Ваљевског,
Подринског.

Место средоточно у *Ваљеву*.

2. *Јужно-Моравски* круг, састојећи се из окружија :

Ужичког,
Чачанског,
Крушевачког.

Место средоточно у *Карановцу*.

3. *Тимочки* круг састојећи се из окружија :

Књажевачког,
Црноречког,
Краинског.

Место средоточно у *Заичару*.

4. *Источно-моравски* круг састојећи се из окружија :

Алексиначког,
Ђуприског,
Пожаревачког.

Место средоточно у *Свилашциу*.

5. *Средоточни* круг састојећи се из окружија :

Јагодинског,
Крагујевачког,
Смедеревског,
Рудничког.

Место средоточно у *Крагујевцу*.

6. Окружије Београдско заједно с вароши Београдом састављаће један особени круг за себе, који ће се звати *Београдски* круг.

§. 79.

При министарству војеном постојаће потребан број виши официра, под именом : „инспектора”, који ће главна дужност

бити, повременим смотрама пазити на једнообразност обучавања, и чисто обдржавање оружја у оним круговима, који по наредби војеног министра њивом старању подчињени буду.

§. 80.

При свакоме началничеству окружном постојаће једно војено одељење, састојеће се из: једног или више официра пешачки по пространству окружија, једног официра коњаничког, по могућству и по потреби, једног официра топџиског, са потребним бројем под-официра од разни родова оружја стојеће војске.

Задатак овог одељења, које принадежи окружном началничеству, биће рекрутирање војске, било народне, било стојеће, и обучавање народне војске.

За круг београдски, образоваће се такође једно војено одељење при Београдском началничеству, и једно при управителству вароши Београда.

Началничества окружна, и односно управителство вароши Београда, водиће преписку непосредно са војеним министром, по сва званична акта противуподписује дотични официр.

§. 81.

Чете, баталиони, ескадрони, батерије народне војске, устроиће се по образцу чета, баталиона, ескадрона, батерија стојеће војске. Баталиони и ескадрони има ће сваки своју заставу, свака легија свој барјак.

§. 82.

Књаз ће указом прописати начин наоружања и прибора војеног, и војници ће бити дужни снабдјевати се о сопственом трошку.

Све набавке и оправке добоша и труба исплаћиваће се из каса дотични општина.

Обрасци за одело у народној војсци, само књажевским указом могу бити прописани.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О избору и наименовању старешина за народну војску.

§. 83.

У народној војсци степени старешина јесу:

1. Десетник (испуњавајући дужност каплара).
2. Двајестник (испуњавајући дужност поднаредника или наредника).
3. Педесетник (испуњавајући дужност подпоручика или поручика).
4. Стогинар или четовођа (испуњавајући дужност капетана).
5. Баталиони командир.
6. Командир легије (испуњавајући дужност полковника).

Десетнике и двадесетнике предлагаће стотинари или четовође, а наименоваће срезски началник; педесетнике и стотинаре предлагаће срезски началник, а наименоваће началник окружни. Баталионе командире предлагаће началник окружни, а наименоваће министар војени.

§. 84.

Командире легија наименоваће књаз, на предлог који му учини министар војени у споразумлењу са министром унутрашњи дела.

Књаз ће непосредно наименовати врховне заповеднике по потреби.

ГЛАВА ЧЕТВРТА.

О учењу народне војске.

§. 85.

Наставници за обучавање народне војске, бираће се између најспособнији од ислужени војника, вративши се кући по у оскудици ови бираће се између најспособнији народни војника.

Ове ће у сваком окружију одређивати окружни началник. Но да би учење било свуда једнообразно, одређени наставници, који ће бити онолико, колико има чета пешака и коњаника, одлазиће у окружно место и примаће наставлења од дотични официра, по наредби окружног началника.

§. 86.

За време пута и њивог пребивања у окружном месту, ови ће наставници, добошари и трубачи добијати новчану накнаду дневно, коју ће сваке године војени министар одређивати, па ће се исплаћивати прирезом, сарамерно на окружије распоређеним.

§. 87.

При повратку у своје општине, ови ће наставници, којима ће се дати тада име главни наставника, руководити своје помоћнике, саобразно наставлењама која добију у окружном месту.

§. 88.

Упражњења чиниће се недељом и у празничне дане, почињући свагда од 1. Марта до 15. Јунија, и од 1. Септембра до 15. Новембра.

У остало време године нема војеног упражњења.

§. 89.

Учење пешачко чиниће се у свакој општини постепено, по прописаним правилима за стојећу војску до школе водне закључно.

Кад се људи довољно увежбају у школи водној, они ће прећи у школу стрелаца, и ићи ће заједнички на гађање у нишан, о чему ће војени министар прописати нарочита наставлења.

Кад људи дођу у баталионску школу тада ће се учење чинити по срезовима, и министар војени у споразумлењу са министром унутрашњи дела, стара ће се за најбољи распоред упражњења, како би то, колико је могуће, мање народу на терет пало.

§. 90.

За постепено обучавање коњаника и топџија, војени министар прописаће сходна упутства.

§. 91.

Пионери ће следовати упражњењу пешачком до школе водне закључно, а за њино даље специјално учење, које ће се чинити у окружном месту од окружног инџинира, министар ће војени прописати сходна упутства.

§. 92.

Људи пожарне чете следоваће такође упражњењу пешачком до школе водне а затим биће обучавани у руковању пожарни шмркова и у упражњењима гимнастичним која изискује њива струка.

§. 93.

Кад сви војници буду постепено обучени довољно, биће у сраком окружију и на одређеном месту, по могућству на средсреди, скуп војске, који сачињава једну или више легија ради производања маневра у баталионима и ескадронима легијским. Овакови скупови биће само једанпут преко године у јесен по свршетку пољски радова и трајаће највише 8 дана.

Ово све наређиваће војени министар, у споразумлењу са министром унутрашњи дела.

Исто тако може бити скуп од више легија ради производања велики маневра, али само по решењу Владарца.

§. 94.

Кад овога рода скупови бивају, било у окружном главном месту, било у средоточном месту ког војеног круга, устроиће се провијанство и свака ће општина делити рану за своје људе. О овоме ће министар војени, кад се скупови нареду, издати нуждне налоге, као што ће министар војени и то наредити, ко ће ову рану примати и с њом руковати.

ГЛАВА ПЕТА.
О д и с ц и п л и н и.

§. 95.

Кад се прогласи изванредно стање, онда сви народни војници, који се позову на војену службу, подпадају под војени закон.

Исто тако народни војници подпадају под војено-судски законик, кад би у редовном стању, и ма у коме месту били обвињени за казнима дела, означена у §§. војеног судског законика.

§. 96.

За чисто дисциплинарна испулења, која би учинили народни војници од времена кад на позив војеној власти предстану, на док се од исте нераспусте, они подпадају под војену власт.

§. 97.

За дисциплинарне кривице може се народни војник осудити:

1. на затвор од 1. до 6 дана.
2. на новчану казну од $\frac{1}{2}$ до 5 талира.
3. на бој од 10 до 20 удараца.

§. 98.

Началник окружни може одредити свима старешинама народне војске затвор до 6. дана, срески началник до 3. дана; окружни официр до 3. дана.

Баталијони командир, или онај који га заступа, може одредити стотинару, педесетнику, двајестнику и десетнику затвор до 2 дана; стотинар, или онај који га заступа, може одредити педесетнику, двајестнику и десетнику по 1. дан затвора.

Само простима може одредити телесну казну:

1. Началник окружни до 20 удараца.
2. Началник срески „ 15 „
3. Окружни официр „ 15 „
4. Баталијони командир „ 10 „

Што се тиче изрицања телесне казни од 10 до 20 удараца, важе определена §. 32. општег казнителног законика.

Но у сваком случају, кад се ма која од поменути у овом §-у казни изриче, дотични старешина позваће још два лица, из своје команде, на ће у њином присуству изрицати коју од наведени казни.

§. 99.

Онај старешина, који има власт да наименује кога на који чин, има и власт да га разреши од овог истог чина у име казни за какву важну дисциплинарну кривицу, или због чести мањи дисциплинарни погрешака. У овом случају дотичне старешине прописаним путем извештавају о том војеном мини стра

§. 100.

Ко би хтео да се жали на своју власт због изречене над њим казни, управљаће жалбу на непосредно предпостављању власт онога, на кога се жали.

Почем предпостављена власт жалбу извиди, ако нађе да је она лажна и неоснована, може према показаним околностима, наредити да се тајав жалитељ и за то казни.

§. 101.

Под дисциплинарним погрешкама у опште, за које се народни војници вејеним властима подчињавају, разуме се: ако војници позиву наследују, кад су непосредно од војене власти позвани; ако се при екзерциру небуду владали по реду војеном, него би се између себе завађали и не би на опомену старешине престали од неуредног поступка; ако неби хотимично налоге извршивали, као што треба, него би и запачавали, ако неби оружје чисто држали; ако би се старешини противили, или непристојни показивали, и т. п.

§. 102.

Никакву казну несмеду старешине изрицати и извршивати другчије него у ползу службе и напредка војеног. Свака друга призрења, која би у изрицању казни војеног старешину руководила, а не интерес реда и тачност службе, сматраће се као злоупотребење власти и старешина ће по мери злоупотребења бити казњен и свога старешинства лишен.

ГЛАВА ШЕСТА.

Обшта расположења.

§. 103.

Чим се заставе раздаду, старешине сваког степена и прости војници народне војске, положиће заклетву верности Књазу по следујућем пропису, који важи и за стојећу војску, и то у присуству местни власти, како војени тако и грађански.

§. 104.

Заклетва војничка прописује се следујућа:

Ја (име и презиме) заклињем се Богом свемогућим, да ћу Књазу Србском Михаилу М. Обреновићу III. свагда и у сваком случају бити веран и послушан, да ћу заповести свију предпостављени ми старешина слушати и верно испуњавати, да ћу законе војене тачно извршавати, да ћу отечество јуначки бранити, и да наш барјак никад нећу оставити; — тако ми Бог помогао.

§. 105.

Овим законом укида се:

1., Закон о устројењу стојеће војске од 1860. год. В. № 1420. (Збор. XIII. стр. 77.)

2., Закон о устројењу народне војске од 17. Августа 1861. године В № 165.

3., Закон о устројењу војеног штаба стојеће војске од 25. Октобра 1862. године Ф. № 3813. (збор. XV. стр. 227.) као и све досадање уредбе и решења која се неслажу са овим законом.

Препоручујемо Нашим министрима војени и унутрашњи дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају; а свима и свакоме да му се покорвају.

20. Марта 1864. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

(М. П.)

*Видио и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,*

Р. Лешјанин, с. р.

*Министар војени полковник,
И. Монден с. р.*

*Министар унутрашњи дела,
Н. Христић с. р.*